

K životnímu jubileu PhDr. Jiřího Čoučka

Dne 26. října 2017 oslavil významné životní jubileum emeritní ředitel Státního okresního archivu PhDr. Jiří Čoupek. Světlo světa spatřil v Brně a s touto moravskou metropolí bylo spojeno období jeho dětství, mládí i rané dospělosti. Po absolutoriu oboru archivnictví na Filozofické fakultě UJEP (dnes Masarykova univerzita Brno) nastoupil do svého prvního a jediného zaměstnání ve Státním okresním archivu v Uherském Hradišti. Nejprve jako odborný archivář, po dvou letech, od 1. dubna 1973, byl jmenován vedoucím archivu a v roce 1977 se stal jeho ředitelem. A od nástupu do archivu je jeho život i dílo spojeno s Uherským Hradištěm i regionem.

Měla jsem velké štěstí, že v době, kdy jsem jako studentka historie a archivnictví sháněla možnost archivní praxe, vyšel mi tehdejší vedoucí archivu vstříc a praxi mi umožnil. Ba mnohem více, nezkušené studentce 2. ročníku se stal cenným rádcem a učitelem a po několika letech i spolehlivým přítelem, kolegou a také spolupracovníkem.

Bývá zvykem vzpomenout při příležitosti životního výročí činnost jubilanta, která je v případě Jiřího Čoučka víc než rozsáhlá. Ve Státním okresním archivu v Uherském Hradišti zanechal nasmazatelnou stopu nejen při systematickém zpřístupňování archivních fondů. Do dějin archivu se zapsala také rozsáhlá rekonstrukce celého objektu bývalého františkánského kláštera, která proběhla pod jeho vedením v letech 1987–1997. V neposlední řadě považuji za důležité zdůraznit, že se mu podařilo z archivu vybudovat moderní instituci, v níž působí erudovaný kolektiv a která má důležité postavení mezi pamětovými institucemi regionu. I když mu patří na tomto poli hlavní zásluhy, nepochybuji o tom, že se mu toto vše podařilo i díky pomoci a podpoře jeho manželky PhDr. Jaromíry Čoupkové, odborné archi-

vářky, která rovněž prožila celý svůj profesní život v uherskohradištském archivu. Spolu vychovali dvě děti, které krácejí v rodičovských šlépějích. Věřím, že Jiří Čoupek založil „archivářskou dynastii“...

Své odborné znalosti zúročil jubilant v řadě odborných poradních orgánů, od roku 1993 je členem redakční rady časopisu *Slovácko* a od téhož roku působil v redakční radě *Sborníku archivních prací* (do roku 2007). V letech 1995–2004 byl členem Vědecké archivní rady ministra vnitra. Již druhé desetiletí je členem názvoslovné komise pro pojmenování ulic a veřejných prostranství Městského úřadu Uherské Hradiště a po dvě volební období pracoval v komisi architektury a regenerace městské památkové zóny. Vztah k městu, v němž žije, a jeho obyvatelům projevil i v dalších oblastech, neboť od roku 1991 působí jako člen správní rady Oblastní Charity Uherské Hradiště a v letech 2007–2011 zastával funkci jejího předsedy. Stal se zakládajícím členem His-

torické společnosti Starý Velehrad a v letech 1993–2010 stál v jejím čele. Se Slováckým muzeem v Uherském Hradišti spolupracuje Jiří Čoupek nejen jako člen redakční rady, ale po dlouhá desetiletí je členem poradního sboru pro sbírkotvornou činnost oboru historie.

Úctyhodná je publikační činnost Jiřího Čoupeka, která čítá desítky titulů, počínaje články v novinách, populárně-naučných i ryze odborných časopisech, přes kapitoly v monografiích obcí až po samostatné publikace. Není cílem podat v rámci této zpravice jejich výčet, neboť díky moderním informačním technologiím si je každý zájemce může najít na internetu. Na tomto místě ráda zmiňuji i obzvláště významný podíl jubilanta na tvorbě hesel do internetové Encyklopedie města Uherské Hradiště, která byla spuštěna měsíc poté, co Jiří Čoupek oslavil své jubileum.

Skromnost, poctivost a pracovitost našeho jubilanta byla po zásluze mnohokrát oceněna, jen namátkou uvádím, že za svou příkladnou práci je držitelem medaile Svazu požární ochrany ČSSR (1987), Pamětní medaile Čs. obce legionářské v uznání zásluh o obnovu a šíření legionářských tradic (2000), medaile starosty města Uherské Hradiště za vědeckou a publikační činnost v oboru dějin města Uherského Hradiště (2010). Nejvýznamnějšího ocenění se Jiří Čoupek dočkal ke svému životnímu jubileu, kdy mu byla udělena medaile ministra vnitra České republiky Za zásluhy o české archivnictví (2017).

Ke všem oceněním, jichž se Jiřímu dostalo, bych chtěla připojit ještě jedno. Není na první pohled tak honosné, jako jsou diplomy a medaile, ale osobně ho považuji za ještě významnější. Je jím úcta a vážnost, které se těší nejen mezi odbornou veřejností, ale kterou mu projevují všichni, kdo měli možnost se s ním někdy setkat a třeba i spolupracovat. Hluboká odborná erudice se v jeho osobě pojí se vstřícností, laskavostí, ochotou pomoci radou či skutkem. A jeho skromné a vlídné vystupování pohladí každého po duši.

Snad nebude neskromné, když si dovoluji za všechny, kteří PhDr. Jiřího Čoupeka osobně znají, váží si ho a mají ho rádi, mu upřímně poblahopřát a vyslovit přání, aby se ještě dlouhá léta mohl věnovat svému oboru a aby napsal ještě spoustu odborných textů, kapitol či samostatných publikací. A nám všem společně přeji, abychom se s ním stále mohli setkávat při nejrůznějších společenských akcích ve městě i regionu. Milý Jirko, připijím Ti na zdraví a upřímně děkuji!

Blanka Rašticová

K životnímu výročí PhDr. Blanky Rašticové

V září 2017 oslavila Blanka Rašticová své životní jubileum a již pomalu začínala stříhat metr, kterým měřila čas svého odchodu do důchodu. Spolu s kolegyní Miladou Frolcovou jsme byly jejími časově nejdelšími spolupracovnicemi, a tak jsme se rozhodly zavzpomínat na čtyřicet i více společných let v muzeu. A protože před pěti lety odbornou práci Blanky Rašticové poměrně podrobně zhodnotil dr. Jiří Čoupek, bude to spíše vzpomínání na kolegyni a kamarádku než na vedoucí historického oddělení, zástupkyni ředitele a odbornou pracovnici.

Ludmila Tarcalová: Blanka Rašticová přišla do muzea v roce 1976, kde jsem již pět let pracovala na etnografickém oddělení. Když nám bylo oznámeno, že k nám přijde nová historička (a tím se mělo utvořit nové historické oddělení, které v muzeu nebylo), byly jsme notně zvědavé. Přišla se představit do muzea i se svým nastávajícím manželem a trpělivě čekala v knihovně, až ji vedení muzea přijme. V té době se všude v pracovnách kouřilo, takže ona jako fest kuřačka si statečně i zde bafala. Když jsme zjistily, že si nejen zapaluje jednu od druhé, ale přitom jí zpívá zapalovač, to jsme snad všechny měly hned potřebu vyhledat v knihovně nějakou knížku. Samozřejmě se to v řadách pracovnic neobešlo bez různých komentářů. Po čase jsme si v náležitě pohodě a souznění

vykuřovaly všechny, až by v pracovně *mohly čagany věšat*, ale to bylo hlavně při společném a usilovném vymýšlení systematiky evidence druhého stupně, kterou na historii ještě neměli, a bylo potřeba sbírky na oddělení začít evidovat druhým stupněm.

Milada Frolcová: Když jsem v roce 1985 nastoupila na historické oddělení do Slováckého muzea, bylo tam pusto a prázdko. Josef Hapák odešel na ředitelský post do Muzea Jana Amose Komenského do Uherského Brodu a Blanka Rašticová na mateřskou dovolenou (prý odcházela na obě mateřské při výměně ředitelů). O muzejní práci „čerstvý absolvent“ pranic neví, a tak jsem byla šťastná, když se Blanka alespoň občas objevila v muzeu a zmatené začátečnici předala něco ze svých zkušeností. Práce v muzeu tehdy a dnes je zcela jiný šálek kávy. Historické oddělení bylo nejmladší v muzeu(!), i když mezi sbírkami nalezneme skvosty z časů nejstarších. A tak se teprve zaváděl systém jak evidenční, tak akviziční. A možná si už mladší kolegové ani neuvědomují, že je daleko jednodušší, když máte na co navázat, než začínat a vše vymýšlet. Když Blanka nastoupila do muzea, inspirovala se jednak již existujícím etnografickým a dokumentačním systémem, objížděla muzea, aby se seznámila s tím, jak to dělají jinde. Vytvořila základní systematiku třídění již existujícího sbírkového fondu, kterou prověřil čas. Je však stále živá a doplňuje se s tím, jak přibývají nové sbírkové předměty. Nakonec na systému metodologie Blanka pracuje neustále (a snaží se ho sjednotit pro celý Zlínský kraj). A zdá se, že na něm bude dále pracovat i po odchodu do důchodu právě na úrovni krajové (de facto do důchodu neodešla). Její zkušenosti jsou v tomto směru neocenitelné.

Ludmila Tarcalová: Blanka byla autorkou řady výstav, které ještě v sedmdesátých a osmdesátých letech neměly při jejich realizaci tak dobré technické zázemí. Všichni v muzeu jsme čile asistovali při lepení písmenek na dlouhé historicko-politické texty, natírali, malovali, vždy za podpory obětavé Blanky, která svými organizační-

mi schopnostmi všechno zvládala. Tuto vrozenou schopnost pak využila od roku 1990 v organizování mezinárodních konferencí agrárních historiků. Nám, řadovým pracovníkům, se nejvíce přiblížila ve funkci zástupce ředitele, kdy začala vlastně odborně vést celý ústav. Zcela bezproblémová byla dohoda o výstavách, výchovně-vzdělávacích akcích, měla řadu nápadů, které jsme na etnografickém oddělení anebo společně realizovali.

Milada Frolcová: Ráda vzpomínám na chvíle, které jsme prožily na jednom oddělení. Na cesty do Bojkovic (na Nový Světlov), kde jsme třídily a posléze evidovaly krásné sbírky tamního muzea (bohužel jsme se s nimi po roce 1989 musely rozloučit) a místo oběda se chodily nahřát na terasu. Na muzejní brigády v lapidáriu na Velehradě a Památníku Velké Moravy, které jsme na začátku sezóny dávaly do pořádku. Na společné výstavy, zpočátku ty otravné „putáky“ většinou s politickým podtextem, které se dělaly pro školy nebo kulturní střediska, ale později po roce 1989 především na ty, které nás skutečně bavily. Připomeňme zde například restaurátorskou výstavu z ateliéru zdejších umělců Vítězslava a Jindřicha Martinákových Obnovená krása (v roce 1993) nebo Podoby města (výstava k 735. výročí založení Uherského Hradiště v roce 1992)

a tak bychom mohli pokračovat. V dobrém slova smyslu je Blanka ráda středem pozornosti. Má pro to vynikající odborné a zejména organizační předpoklady. Ale stejně dobře umí být skvělým týmovým hráčem, kterému jde o výsledek. Ví, že ten není nikdy záležitostí jednotlivce. Stejně jako je ona vždy ochotná spolupracovat, pomoci nebo poradit, přijímá doporučení a nápady od svých kolegů. Zkrátka víc hlav víc ví. Zejména muzejní výroční společné výstavy, na kterých se podílela všechna oddělení Slováckého muzea, by se bez jejích nápadů a zkušeností nikdy neobešly. Samozřejmě, nešlo vždy jen o práci, která nás stále baví, zažili jsme spoustu krásných chvil, kdy jsme se nasmáli při muzejních akcích (veřejných i „našich domácích“, jako „Demlovan“, armáda spásy, bordelmamá a její holky, „slovácká guča“ ad.), i smutných okamžiků, kdy jsme zachraňovali sbírky před povodněmi nebo se loučili s těmi, co odcházejí tam, odkud není návratu... Všechno odvál čas. Vzpomínky zůstávají.

Ludmila Tarcalová: Dnes, když zpětně zavzpomínám na Blanku jako kolegyni, obdivuji především její úžasný způsob komunikace s lidmi, její obdivuhodnou ochotu, s jakou přistupuje nejen ke studentům, ale i celé odborné a laické veřejnosti, prostě ke všem, kteří ji osloví s prosbou o pomoc. Obdivuji její usilovnost, systematickosti, sílu stále a stále provázet návštěvníky po uherskohradištských památkách. Vždy nás všechny převálcovala svou znalostí němčiny, kterou využívali všichni v muzeu, jež potřebovali vyřídit cokoli nejen odborného, protože ostatní jsme proti ní jenom cizojazyčně blekotali. Dodnes je Blanka jednou z kolegů, které si velmi vážím, neboť vždy byla nápomocna ve věcech, na něž byl člověk z různých důvodů krátký. Vždy našla řešení, dobrou radu, byla vstřícná, nikdy nepokazila srandu nejen v pracovním procesu, ale především na našich muzejních výjezdech doma i v zahraničí. Přála bych jí ještě hodně síly k uskutečňování práce, kterou si předsevzala, popř. jako emeritní pracovník muzea

dotáhla ještě všechny vytyčené cíle, které pro svoji náročnost nestihla.

Milada Frolcová: Ale proč jenom vzpomínat na to, co bylo. Blanka žije především současností a budoucností. Neznám mnoho lidí, kteří by ve svém volném čase pracovali tolik pro druhé. Ať již jako naše muzejní „partačka“ nebo neúnavná organizátorka přednášek, zájezdů na výstavy a dalších akcí Muzejního spolku, Spolku přátel města Mařen nebo Spolku přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlova.

A proto hodně zdraví, štěstí a sil!!! Prosit!!!

Ludmila Tarcalová, Milada Frolcová

80 let od Výstavy Slovácka 1937

V roce 1937 se v Uherském Hradišti uskutečnila výstava, která se stala nejen „výkladní skříní“ regionu, ale také druhou nejvýznamnější výstavní akcí na Moravě v meziválečném období a nejvýznamnější akcí roku v celé Československé republice.

Myšlenka uspořádat v Uherském Hradišti výstavu, která by ukázala krásu a význam Slovácka, se zrodila již před první světovou válkou v roce 1914. Na její přípravě se podílely přední osobnosti politického a společenského života města. Výstaviště bylo plánováno v parku před tehdejší německým gymnáziem (dnes Jezuitská zahrada), využity měly být také nově vystavěná budova měšťanských škol a Slovácké muzeum, které tehdy sídlilo v bývalé jezuitské koleji. Uprostřed příprav se organizátoři dozvěděli, že obdobná výstava bude pořádána v témže roce také v Holešově, a proto bylo konání výstavy přesunuto na rok 1915. Válečné události však uskutečnění výstavy zabránily a jedinou připomínkou na ni se stal plakát, který pro výstavu namaloval Joža Uprka.

V roce 1935 podal Musejní a archeologický spolek Slovácké muzeum městské radě návrh na uspořádání podobné výstavy v roce 1937. Impulzem byla mimo jiné skutečnost, že v kraji postupně mizely lidové zvyky a tra-

dice, stejně jako další projevy lidové kultury. Organizátoři výstavy si brzy uvědomili, že v regionu došlo k velkým hospodářským změnám, které by bylo vhodné na výstavě prezentovat. Hlavním cílem výstavy byla nejen propagace lidové kultury, ale také hospodářského a kulturního povznesení kraje.

Patronát nad výstavou převzal prezident republiky dr. Edvard Beneš, čestné funkce při přípravě výstavy převzaly další významné osobnosti politického, hospodářského a kulturního života republiky. Čestnými předsedy výstavy byli jmenováni předseda Poslanecké sněmovny Národního shromáždění ČSR Jan Malypetr, předseda Senátu Národního shromáždění František Soukup, ministr školství a národní osvěty Emil Franke, ministr průmyslu, obchodu a živností Josef V. Najman a ministr zemědělství Josef Zadina. Čestný výbor čítal 265 členů a čestné předsednictvo 54 členů.

Oficiální název Výstava Slovácka 1937 byl ustanoven v lednu 1936 a současně byla určena doba trvání od 20. června do 15. srpna. Organizátorem a garantem výstavy se stalo Národohospodářské družstvo Slovač, založené 1. dubna 1936, jehož prostřednictvím měla být výstava financována. K získání potřebného kapitálu byla provedena rozsáhlá

propagační kampaň. Celkem se přihlásilo 751 fyzických i právnických osob, které upsaly 1 262 členských podílů po 100 Kčs. Členem družstva se stalo i město Uherské Hradiště, které navíc poskytlo záruku pro případ finančního neúspěchu výstavy do výše 200 000 Kčs. V průběhu příprav byly získány dary a subvence např. Zemského úřadu v Brně, obchodních a živnostenských komor v Brně a Olomouci, ministerstev, městské spořitelny a firmy Baťa v celkové výši 296 561 Kčs. Další příjmy byly očekávány z vystavovatelských poplatků, vstupného, inzerce v katalogu výstavy atd.

Administrativně vedlo přípravu výstavy presidium jako rozhodující orgán, v čele se starostou města, soudním radou Metodějem Garlíkem. Iniciativními, poradními a prováděcími orgány se staly odbory, které zajišťovaly konkrétní přípravné práce.

Výstaviště, jehož projekt zpracoval Adolf Roštlapil, bylo situováno na rozlehlých plochách tehdejšího tržiště (dnes náměstí Míru) a severozápadní části Smetanových sadů. Hlavní vchod s pokladnami byl orientován směrem k dnešní hlavní křižovatce, další naproti kasáren Přemysla Otakara II. Součástí výstaviště se stala budova Slováckého muzea, rozšířená v roce 1936 o přístavbu

výstavních prostor podle projektu architekta Bohuslava Fuchse.

Výstaviště zaujalo plochu více než 100 000 m² a bylo na něm vybudováno 23 objektů a pavilonů, z nich největší byl průmyslový s výstavní plochou přes 900 m². Konstrukce pavilonů byly postaveny ze dřeva, heraklitových desek, lepenek a cihel a měly prosklené stěny. Jejich plocha zabírala více než 10 000 m². Finanční náklady na vybudování výstavních pavilonů na hlavním výstavišti dosáhly částky 885 185 Kčs, instalace a montáž exponátů stála 245 579 Kčs.

Ve výstavním areálu byla vybudována rovněž výstavní restaurace s francouzskou kuchyní pro náročné hosty, restauračním automatem a kavárnou s parketem a zábavní park s celou řadou atrakcí. Nejrázovitější stavbou výstavy se stala Slovácká buda, v níž sídlila originální vinárna. Pravidelně zde hrála myjavská kapela Samko Dudíka. Do areálu výstaviště bylo zahrnuto také hřiště Slovácké Slavie, na němž byla postavena

tribuna pro potřeby účastníků slavností či sjezdů.

K instalaci tematických výstav byly využity také některé budovy ve městě: nádraží ČSD, obchodní akademie, Reduta, mateřská škola a měšťanské školy na Komenského náměstí, dětský domov, městská spořitelna, Jarošova továrna, hospodářská škola a gymnázium. Jejich úprava si vyžádala částku 38 479 Kčs. Celý komplex výstaviště zahrnoval 33 pavilonů a výstavních objektů.

Velká pozornost byla věnována propagaci výstavy, od 3. října 1936 začal vycházet týdeník Věstník Výstavy Slovácka 1937, který obsahoval aktuální informace o přípravě výstavy i doprovodných akcí. Poslední číslo vyšlo 24. července 1937. K výstavě byl vydán obsáhlý katalog, který redigoval Bedřich Beněš Buchlovan.

Součástí propagace výstavy byla i pracovaná spolupráce s Československými státními drahami. Pro návštěvníky výstavy byly zavedeny slevy na jízdném, propagační časopis ČSD Cestovní zpravodaj věnoval

celé své třetí březnové číslo informacím nejen o výstavě, ale představil také všechna velká slovácká města, významné podniky a peněžní instituce regionu. Podobně obsahově byla zaměřena monografie Moravské Slovácko, uspořádaná Juliem Sigmundem a vydaná u příležitosti konání výstavy firmou Rekord v Brně.

Organizátoři výstavy spolupracovali s redakcemi všech významných československých novin a také s brněnským rozhlasem.

K výstavě byly vydány dva propagační plakáty vytvořené Jožou Uprkou a Rudou Kubíčkem, dále řada drobnějších propagačních tisků, letáků a reklamních materiálů. Celkem bylo rozesláno 55 380 plakátů a 58 500 letáků. Po skončení výstavy byly náklady na propagaci vyčísleny na 150 645 Kčs.

Organizátoři výstavy mysleli na sebelepší detaily, které měly přispět k vytvoření příznivého dojmu o výstavě, ale také městě. Přípravy šly až do takových podrobností, jakými byla např. květinová výzdoba oken a balkonů domů stojících na obou hlavních přístupových trasách k výstavišti.

Slavnostní zahájení výstavy se uskutečnilo v neděli 20. června za účasti významných hostů, k nimž patřil ministr zemědělství Josef Zadina, který zastupoval jak prezidenta republiky, tak československou vládu, zástupce poslanecké sněmovny Rudolf Mlčoch, zemský prezident Jan Černý a další osobnosti politického i společenského života republiky. Zahraničí zastupovali vídeňští krajané a hosté ze Slovenska. Ačkoliv počasí bylo v neděli velmi nepříznivé, přišlo a bylo

chladno, zahájení výstavy se zúčastnilo dle zápisu v Pamětní knize města Uherské Hradiště na 25 tisíc návštěvníků.

Expozice výstavy byly rozděleny do dvou tematických bloků, první byl kulturně-výchovný, kam patřila expozice národopisu, prehistorie, historie, cyrilometodějské tradice, významných osobností, jakými byli T. G. Masaryk a J. A. Komenský. Další expozice byly věnovány československé vzájemnosti, zdravotnictví, školství a kultuře na Slovácku nebo zachycení Slovácka ve filmu a fotografii. Pozornost poutala také celostátní výstava „Poznej svou vlast“, výstava slováckých regionálních sborů a měst či expozice Československé pošty a rozhlasu. Zájemci o výtvarné umění si mohli prohlédnout umělecké skvosty v podobě gotických plastik, liturgické předměty a své zastoupení měla také výtvarná díla umělců Slovácka. Většina těchto expozic byla umístěna v budovách mimo prostor výstaviště. Nejvýznamnější expozicí tohoto bloku byla národopisná výstava, umístěná v budově Slováckého muzea, která si kladla za cíl podat obraz života slováckého lidu ve stejné míře jako Národopisná výstava československá v Praze v roce 1895. V prvním patře muzea byla umístěna výstava obrazů Joži Uprky.

Druhý blok byl zaměřen na hospodářský život regionu, jeho součástí byly výstavy Československých státních drah, firmy Baťa, Západomoravských elektráren, Hodonínské cukrovarské skupiny, slováckých pivovarů, podniků potravinářského, ale také sklářského průmyslu, zpracování dřeva, výstava nábytku, stavebních hmot, hospodářských

strojů, obchodu, živností, peněžnictví a hospodářského družstevnictví. Velkou část zabíralo zemědělství regionu.

V průběhu konání výstavy byla pořádána řada doprovodných akcí. Politické strany využily výstavy ke konání sjezdů, jako první se uskutečnil sjezd Československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské již v den zahájení výstavy 20. června a po něm následovaly sjezdy dalších: 27. června Čs. strany lidové, 5. července Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, 11. července Čs. strany národně socialistické, 18. července Čs. sociálně demokratické strany dělnické, 25. července Národního sjednocení. Organizovány byly také sjezdy profesních, hospodářských a sportovních organizací a korporací, tak např. 27. června se uskutečnil slet Orla, 4. července slet Sokola, 3. a 4. července sjezd legionářů a dny esperantistů. Štefánikova společnost z Bratislavy uspořádala ve dnech 5.–7. července sjezd vlastivědných pracovníků. Ve stejné době uskutečnily svá setkání na výstavě také církve československá a církve českoobratrská-evangelická. K zajímavostem patřil zemský sjezd Jawistů (příznivců značky Jawa) nebo sjezd výrobců šumivých nápojů na Moravě.

V rámci výstavy se konaly i dílčí výstavní akce, jakými byly výstava skotu, výstava hospodářských strojů, výstava drobného hospodářského zvířectva, výstava koní, I. slovácká výstava psů všech plemen.

Jednou z nejvýznamnějších akcí konaných v rámci výstavy se staly národopisné slavnosti ve dnech 5. a 6. července na stadionu Slovácké Slavie za účasti tisíců obyvatel celého Slovácka. Československé dráhy tehdy vypravily sedm zvláštních vlaků. V tyto dny se město proměnilo v moře nepřehlédnutelné krásy a pestrosti barev, zaznamenal městský kronikář. Cílem slavností bylo ukázat v plné šíři krásu lidových krojů a okruhy rodinného a výročního obyčejového cyklu.

Vyvrcholením výstavy se stala návštěva prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše v neděli 22. srpna 1937. Vzhledem k poli-

tické situaci a s tím související velkou zaneprázdněností prezidenta v letních měsících byla výstava o týden prodloužena, aby ji mohl navštívit. Program jeho návštěvy byl propracován do nejmenších detailů a pro celé Slovácko se stala jeho návštěvou významnou událostí.

Výstava Slovácka 1937 byla ukončena téhož dne v 19 hodin. Stala se jednou z nejvýznamnějších událostí v historii Uherského Hradiště i celého Slovácka. Svým společenským, hospodářským, kulturním a politickým významem předčila veškerá očekávání a všechny následující výstavy ji nedokázaly překonat, mimo jiné i proto, že se na ní podílela všechna města a obce regionu.

Slovácké muzeum si tuto významnou akci připomnělo stejnojmennou výstavou v dolním sálu hlavní budovy ve dnech 16. 11. 2017 až 28. 1. 2018.

Blanka Rašticová

Jiří Mitáček a Petr Zemek, eds. Hradčovice a Lhotka: obec ve víru času. Hradčovice: obec Hradčovice ve spolupráci s Moravským zemským muzeem v Brně a Muzeem Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, 2017. 692 s.

Kolektiv regionálních a brněnských historiků zpracoval pro obec Hradčovice reprezentativní monografii k 770. výročí první písemné zmínky o této lokalitě.¹ Pod redakčním vedením Jiřího Mitáčka a Petra Zemka se v osmnácti kapitolách celkem třináct autorů věnovalo vývoji slovácké obce ležící na cestě mezi Uherským Brodem a Uherským Hradištěm, především z hledisek historických, etnografických, náboženských, společenských aj. Jádro autorského kolektivu přitom mohlo čerpat ze zkušeností dříve získaných při práci na monografiích zabývajících se Hlukem a Vlčnovem. Všechny tři publikace zpracované stejnou metodikou tak tvoří navzájem korespondující soubor, a tak neudiví, že se někteří autoři při líčení obecnějších jevů

odvolávali na poměry v obou jmenovaných obcích.²

Odborná část knihy je uvedena kapitolami Jaroslava Hrabce a Růženy Gregorové o přírodních podmínkách, v nichž žili a žijí obyvatelé Hradčovic a Lhotky od nejstarších dob až do současnosti. Pro pochopení následujících kapitol byly nejpřírodnějšími charakteristiky klimatických a hydrogeologických poměrů i pedologický rozbor hradčovského katastru. Miroslav Vaškových v kapitole o předhistorickém vývoji lokality použil kombinaci obecných charakteristik archeologické situace na Slovácku a poznatků získaných přímo z místních nálezů. Pro členění dalšího textu byly nejprve použity mezníky z místních dějin a teprve od roku 1848 obecné chronologické předěly (1848, 1918, 1939, 1945). Kapitola Jiřího Mitáčka tak pojednává o vývoji Hradčovic od 10. století až po připojení vesnice roku 1518 k uherskobrodskému dominiu pánů z Kunovic. Širší přesah mají přitom Mitáčkovy úvahy o podobě hraničního regionu Lucko ležícího východně od Olšavy, který dlouho tvo-

řil přechodný mocenský pás mezi českým státem a Uherským královstvím. Podobně první zmínku o obci z roku 1247 začlenil Mitáček do líčení o celkovém mocenském zajištění celé slovácké oblasti přemyslovskými panovníky. V následující kapitole Petr Zemek dovedl příběh hradčovické obce až do poloviny 18. století, přičemž se dokázal soustředit na mikrodějiny obce a zároveň obsáhnout i dějiny širšího okolí, když např. použil uherskobrodské prameny k vylíčení vpádu cizích vojsk z východu sužujících rozsáhlé oblasti Moravy. Bohužel v jeho textu vypadlo číslování poznámky číslo 64, čímž se až do konce kapitoly posunuly odkazy v textu (index 66 v textu odkazuje na poznámku 65 pod čarou apod.). Lukáš Čoupek v chronologicky poněkud neukázněné kapitole spolehlivě vylíčil nejenom osudy Hradčovic od poloviny 18. století do roku 1848, ale mnohými odstavci zasáhl i do předchozího a následného vyprávění. Aleš Vyskočil v dalších dvou kapitolách výstižně popsal hlavní rysy přechodu od patrimoniálního systému k občanské společnosti až do roku 1938. Jan Břečka se pak zabýval hlavními nosnými tématy spjatými s německou okupací (všední život za protektorátu, domácí a zahraniční odboj, osvobození). Tomáš Dvořák se musel v kapitole koncentrující se na život v obci v druhé polovině 20. století vypořádat s nepřístupností dobových obecních fondů a byl nucen se opřít o obecní a farní kroniky. Bohužel až v této kapitole se případný čtenář „odjinud“ dozví, proč se monografie zabývá i Lhotkou, která byla v roce 1960 spojena s Hradčovicemi v jednu obec. Nejenom tyto poslední historické kapitoly pojednávající o 20. století jsou bohatě dokumentovány dobovými fotografiemi, jež vděčně přibližují dobový kolorit.

Druhá polovina publikace obsahuje zpracování různých speciálních témat. První z nich obsahuje medailony významných osobností pocházejících z této obce (Petr Zemek a kol.). Cenným doplňkem historické části je kapitola Lukáše Čouпка o spolkovém, společenském i sportovním životě

obce. Dějinám hradčovské farnosti se dostalo ve zvláštní kapitole přitažlivého zpracování z pera Petra Zemka. Následný text Blanky Rašticové o drobné sakrální architektuře se stal názorným dokladem živého náboženského citění obyvatel Hradčovic i jejich respektu k vlastní historii. Petr Zemek přehledně podal i vývoj zemědělství v obci se všemi světlými i stinnými stránkami, což bylo doplněno charakteristikou lesního hospodářství od Aloise Martince. Nelze se však ubránit přesvědčení, že některé citace dobových pramenů *in extenso* bez potřebného kartografického doplnění ztrácí smysl (např. popis vinohradů na s. 538–542). Závěrečné etnografické kapitoly Marty Kondrové až do současnosti velmi pěkně analyzují i názorně dokumentují živé i zaniklé vesnické obřady, obyčeje a zvyky hradčovských obyvatel, jakož i proměny místního kroje.

Publikace je vybavena množstvím názorných vyobrazení a černobílých i barevných fotografií, početným poznámkovým aparátem i strukturovanou bibliografií literatury o Hradčovicích. Téměř vyčerpávající informace jsou sice především určeny místnímu a regionálnímu čtenáři, v některých pasážích mohou být užitečné i badatelům o širších dějinách Moravy. Celkový dojem i čtenářský zážitek z graficky skvostně zpracované knihy musí být nepochybně velmi příznivý.

Poznámky:

- 1 K 750. výročí vyšla již skromnější publikace B u r š a, Josef a P i l k a, Miroslav. *Hradčovice-Lhotka: z pohledu historie*. Hradčovice: Obecní úřad, 1997, 136 s., která se však nevyskytuje ve fondech velkých knihoven.
- 2 M i t á č e k, Jiří a kol. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011. 735 s.; M i t á č e k, Jiří a kol. *Vlčnov: dějiny slovácké obce*. Vlčnov: Obec Vlčnov, 2013. 1037 s.

Pavel Cibulka

Josef Mahdalík. Sborník nářečí obce Suchá Loz: jihovýchodní Slovácko – Uherský Brod. [Břeclav?]: Petr Brázda – vydavatelství spolu s obcí Suchá Loz, 2016. 337 s.

Psát recenze na publikace zpracované či přímo vydané vlastivědnými badateli a regionálními nadšenci není nikdy snadné. Z velké části se totiž jedná o texty postrádající elementární odbornou úroveň a především objektivní uchopení látky. Častokrát se pak rovněž stává, že název takových publikací dokonce ani příliš nekorresponduje s obsahem díla. Předem je nutno avizovat, že nejenak je tomu i u představovaného Sborníku nářečí (sic!) obce Suchá Loz nesoucího upřesňující podnázev Jihovýchodní Slovácko – Uherský Brod. Autorem vlastivědného, především národopisně zaměřeného dílka o 337 stranách je „rodák a sucholožský patriot“ Josef Mahdalík (roč. 1932).

Na tomto místě je dlužno připomenout, že v posledním desetiletí vyšly o obci Suchá Loz dokonce dvě publikace – kromě recenzovaného Sborníku vyšla roku 2011 populárně laděná kniha Suchá Loz 1261–2011 od místního učitele tělesné výchovy Josefa Gregárka pojednávající o minulosti této obce. Zájemce může pro srovnání nahlédnout do mé recenze knihy ve Vlastivědném věstníku moravském (roč. 65, 2013, č. 4, s. 427–428), v níž jsem upozornil na řadu chyb, nesrovnalostí a nepřesností, stejně tak na odbyté redakční zpracování textu a naprostou absenci odborného konzultanta. Všechny jmenované prohrěšky jsou naneštěstí přítomny i u nejnovější publikace o Suché Lozi. Podotkněme ještě, že oba zmíněné knižní tituly byly zpracovány a vydány týměž vydavatelem.

Představme si alespoň ve stručnosti obsah recenzovaného díla. Úvodní slovo o dvou stranách je upřímným vyznáním lásky autora k rodné obci a jejímu specifickému nářečí, představeny jsou zde rovněž pohnutky k sepsání textu a poněkud nejednoznačné vysvětlení zvoleného názvu „Sborník nářečí“. Druhá kapitolka tvoří základní statistické údaje o obci, následující dva oddíly již představují stručnou charakteristiku sucholožského nářečí a „abecední seznam slov nářečí“ (s. 12–183). Heslář tohoto nářečního seznamu je koncipován poněkud nesystematicky – autor zřejmě nashromáždil slova, která považoval za důležitá v běžném nářečním hovoru, jsou zde proto nečekaně uvedena běžná slova spisovného českého jazyka (např. Bankrot, krach = úpadek, neschopnost, s. 15), zčásti se jedná spíše o výkladový slovník (např. Avari, cigáni, húnové, kumáni = kmeny kočovné, s. 14), místy jsou uvedena hesla omylem zřejmě naopak (např. Bojácny = strašpytel, s. 17), jindy se jedná o pouhá synonyma (Zubař = dentista, zubní technik, dnes MUDr., s. 180). V tomto duchu se nese seznam od začátku až do konce. Následující kapitolka přináší 35 „vtipných vyprávění o smyšlených (sic!) osobách skutečných příběhů a doby“ psaných v sucholožském ná-

řečí. Jednotlivé krátké příběhy zřejmě autor převyprávěl na základě vlastních vzpomínek či z doslechu a pobaví spíše jen znalého místních poměrů. Další rozsahem drobné kapitoly jsou rozmanitého charakteru a jsou jednoznačně určeny spíše jen místním občanům – některé uvádějí hlášky připisované přespolním řemeslníkům, přízviska užívaná v Suché Lozi (s. 196–197, seznam však bohužel není zcela kompletní), dále texty písní a popěveků, za něž je nečekaně zařazeno několikolikastránkové pojednání o místní dechové hudbě a seznam členů souboru od počátku do současnosti. Dále jsou zařazeny „místní historky o cigánech“ a různé lidové průpovídky autorem zaznamenané. Závěrečné pasáže již tematicky poněkud kopírují první publikaci Suché Lozi, neboť představují seznamy domů, pamětihodností, osobností či řemesel v obci. Částečně využitelná pro historika regionu je pasáž o druhé světové válce, v níž autor prezentuje místy i osobní zážitky (s. 282–290). Závěrečné kapitoly se věnují především spolkovému životu v obci, které dostatečně obsáhla již předchozí sucholožská publikace.

Celkový dojem z recenzovaného vlastivědného dílka je bohužel spíše negativní. Text opět postrádá jakoukoliv redakční úpravu, obsahuje značné množství překlepů, gramatických hrubek i nepřesností. Psaní velkých/malých písmen, s/z, i/y, shoda podmětu s přísudkem – elementární chyby, které by se v publikaci reprezentativní povahy neměly nikdy objevovat. Problémem je rovněž obsahová nevyváženost knihy, již nedokážou zachránit ani obrazové přílohy, které jsou otištěny už tak v nevalné kvalitě a ještě k tomu v malém formátu. Jako pozitivní lze alespoň uvést, že autor používá správného termínu přízvisko a nikoliv přezdívka, jak bývá zvykem ve vlastivědných publikacích regionu. Skutečnost, že vlastivědní autoři – pamětníci mají zájem o své rodiště, je vždy chvályhodná, především pokud pamětník zachycuje vlastní vzpomínky či zprostředkovává příběhy již nežijících generací. Pokud však vlastivědný autor prezentuje svůj zájem

v tištěné verzi bez redakčních zásahů, výsledek bývá většinou nešťastný – recenzovaná kniha je toho dokladem.

Závěrem lze říci jediné. Je poněkud smutné, že obec, jež se po mnoho let honosí mediálně frekventovaným titulem „Vesnice roku 2007 Zlínského kraje“, zvolila poněkud bezzubou sebe prezentaci v podobě obou zmiňovaných publikací. Pokud by se vedení obce k věci postavilo více zodpovědně, mohla být regionálně historická literatura Uherškobrodská bohatší o přinejmenším jednu poctivě zpracovanou publikaci. Místo toho bohužel máme co dočinění s dvěma knižními tituly nevalné kvality.

Lukáš F. Peluněk

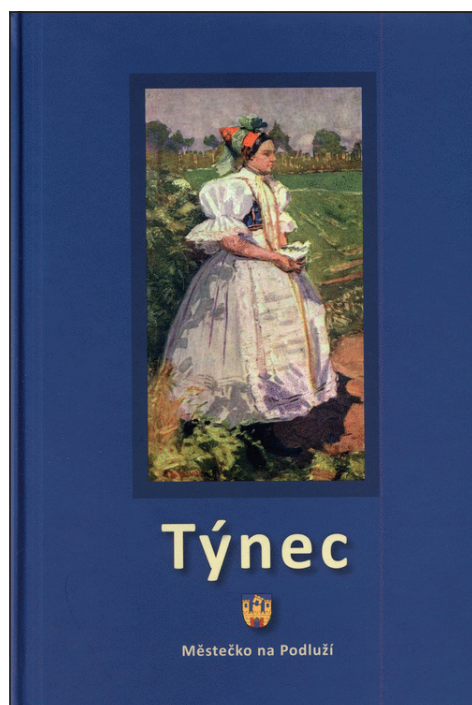
Týnec: městečko na Podluží. Týnec: Obec Týnec, 2016. 445 s. (red. PhDr. Emil Kordiovský, Mgr. Miroslav Svoboda, Ph.D.)

V roce 2016 se dočkala obec Týnec vydání vlastní monografie. Snahou této nově vydané publikace je představit v co největší šíři obec s bohatou historií, která si označení městečko, coby významné středověké sídlo, nese již od 14. století. Vedení obce svěřilo uspořádání publikace do rukou dvěma zkušeným redaktorům – archivářům a historikům – Emilu Kordiovskému a Miroslavu Svobodovi, kteří sestavili téměř třicetičlenný autorský kolektiv, složený z odborných pracovníků paměťových institucí či univerzit a jednotlivců – znalců místního prostředí a poměrů. Autoři jednotlivých kapitol, historikové, etnografové, muzejníci a archiváři nejenže s prameny dovedli pracovat, ale měli k nim i velmi dobrý přístup. Lze to jasně vyčíst z kvalitní práce s prameny a vytěžení dosažitelných archiválií. Autoři čerpali z archivních materiálů, zápisů i vzpomínek pamětníků. V knize je publikována celá řada současných i starých dobových fotografií z archivu okresních, obecního i ze soukromých sbírek občanů Týnce, reprofota archivních pramenů, map či nákresů. Obrazové přílohy jsou tedy bohaté, vskutku

reprezentativní a mnohdy dosud odborně nepublikované.

Je nutno zdůraznit, že snahou bylo zachytit nejen historii, ale také současný život obce, k čemuž přispěli také autoři z řad občanů Týnce. Tímto získala publikace široký a nadčasový rámec. V textu ediční poznámky se redaktoři přiznávají z „*nevyváženosti v obsahu a stylu jazyka*“, ta ovšem nemusí nutně být nahlížena pouze negativně. Podkapitoly z per různých autorů mohou pro čtenáře působit svěžím dojmem. Záleží na jednotlivci – čtenáři, kterému se publikace dostane do rukou a jak bude s touto publikací dále pracovat. Redaktoři si kriticky uvědomují také občasně překrývání témat a informací s odlišnou interpretací u jednotlivých autorů v některých kapitolách, i to lze vnímat jako pozitivum v širším rámci vědeckého poznání. Budiž snaha a uvědomění si nedostatků omluvou pro případné kritiky. Navíc přednosti a pozitiva této publikace vysoce převyšují nad případnými nedostatky.

Knihla je obsahově členěna do sedmi základních kapitol: Obec Týnec, Přírodní po-

měry a příroda, Historie Týnce, Ze života Týnce, Současné týnecké spolky, Z Týneckých kronik a zápisů a Týnec v datech. Tyto jsou dále členěny do jednotlivých podkapitol.

Úvodní kapitola s názvem Obec Týnec, obsahově nejkratší, podává obecné informace, řadu statistických dat, jmenné seznamy vedení obce včetně volebních výsledků od roku 1990 až do roku 2014 a rok 2016, krátké seznámení s obecními symboly i přehled vývoje počtu obyvatel zaznamenaných v dochovaných soupisech a rejstřících, pojmenování tratí a částí katastru obce. Prostřednictvím bohaté obrazové dokumentace si čtenář doslova projde současnou podobu jednotlivých ulic obce Týnec. Svě důležité místo má v publikaci také odborně zpracovaná druhá kapitola Přírodní poměry a příroda, která se věnuje geologické minulosti a především bohaté fauně a flóře Týnce a okolí, tedy dolního Pomoraví s krásnou krajinou tvořenou lužními lesy, loukami, poli a vinicemi. Třetí kapitola Historie Týnce sleduje osud obce od středověku, kdy byla významným sídlem i centrem panství, i v průběhu dalších staletí až do roku 1945. Autoři jednotlivých podkapitol odhalují známá i méně známá fakta a souvislosti, pozornost je věnována majitelům Týnce, místu, kde stávala týnecká tvrz, či hrad a hospodářský dvůr. Dále se v kapitole pojednává o osudu obce v průběhu válek od 15. do 19. století, o všedním životě obyvatel v období relativního klidu v 19. století, včetně poutavých příběhů a osudů konkrétních jednotlivců v průběhu druhé světové války, v odboji i v zázemí. Nejobsáhlejší kapitolou je v pořadí čtvrtá s názvem Ze života Týnce, která se podrobně věnuje školství, nejen samotné školní budově, ale i životě v ní, včetně přehledu působících učitelů od počátku 18. století až do roku 2016. Sakrálním památkám v obci, výstavbě kostela, s důrazem na historii Týnce coby významného poutního místa Podluží, je věnována pozornost v několika podkapitolách. Dále se autoři zabývají vývojem místního vinařství a vinohradnictví, zvykosloví a lidového oděvu, řemesel a obchodu a významným a známým osob-

nostem Týnce na poli uměleckém. Zpracovaná témata reflektují historický vývoj a převážně i s přesahem do současnosti. Do této kapitoly redaktori zařadili také Historii týneckých spolků. Pátá kapitola nazvaná Současné týnecké spolky seznamuje čtenáře se současným spolkovým životem v obci, ale je zde nastíněn také historický vývoj jednotlivých spolků. Z týneckých kronik a zápisů je název šesté kapitoly, která má zvláštní nádech a liší se od ostatních kapitol svou autenticitou. Ze starých kronik a zápisů, jak píše autorka textu, bylo vybráno „několik zajímavých textů, jež se většinou neobjevují v příspěvcích autorů této knihy, neboť jsme je považovali za natolik pozoruhodné, že si zaslouží, aby se s nimi čtenáři seznámili.“ Jedná se o texty týneckých občanů – kronikářů, s nimiž se čtenář prostřednictvím této kapitoly seznamuje. Na úvod jsou tito samozřejmě krátce představeni a následují texty kronikářských zápisů o obživě obyvatel, životě za druhé světové války či výstavbě v obci, stravě a dialektových výrazech a jejich významu. Závěrečná sedmá kapitola Týnec v datech podává přehled o událostech v obci v jednotlivých letech od roku 1945 do roku 2015 zřejmě ve snaze autorů maximálně obsáhnout všechny informace a soustředit je do jedné souborné publikace. V závěrečném odstavci autorka uvádí, že kapitola je zpracována podle publikace Dějiny obce Týnec v datech vydané v roce 2001 a aktualizované do roku 2015 podle zápisů z obecní kroniky.

Je třeba znovu ocenit autory za využití všech známých a dostupných archivních materiálů, literatury, obrazových i fotografických dokladů. Cenné jsou konkrétní příběhy a osudy obyvatel Týnce, které k publikacím tohoto typu neodmyslitelně patří a dodávají jim pravdivost a lidskost. Vydání monografie o obci je bezesporu významný počin, kniha se díky odbornému a zodpovědnému přístupu při zpracování stává kvalitním dílem. Týnec: městečko na Podluží je poctivě zpracovanou a reprezentativní publikací, jankou si obec a její občané bezesporu zaslouží.

Lenka Havlíková